

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

Autoratlīdzības līgums vs uzņēmuma līgums

Pārskats

Pārskats ietver apsvērumus par to, kāda veida civiltiesisks līgums slēdzams ar personām, kuras tiek nolīgtas dažādu pētījumu, ziņojumu un pārskatu sagatavošanai (skat. 1. daļu), kā arī par nodokļu aspektiem, kas jāņem vērā katra līguma gadījumā (skat. 2. daļu).

KOPSAVILKUMS

Ņemot vērā Autortiesību likumā iekļautos noteikumus par ar autortiesībām aizsargājamiem un neaizsargājamiem darbiem, kā arī kritērijus, kas tiek piedāvāti un lietoti teorijā un praksē, lai noteiktu, vai darbs ir ar autortiesībām aizsargājams objekts, mūsdiā, strīdus gadījumā jebkurai ieinteresētajai personai var būt ļoti grūti pierādīt un pamatot, ka dažāda veida pētījumi vai pārskati nesatur nekādu jaunrades vai radošuma elementu, kas padara šos darbus par ar autortiesībām aizsargājamiem objektiem. Tomēr, ievērojot Autortiesību likuma un likuma Par iedzīvotāju ienākuma nodokli mērķi un jēgu, mēs ieteiktu slēgt autoratlīdzības līgumus tikai tajos gadījumos, kad līguma mērķis patiešām ir radīt autortiesību objektu un nodot to pasūtītājam (piem., mācību materiālu izstrāde, dažādu publikāciju un informatīvu/publicitātes materiālu sagatavošana par noteiktu tēmu).

Gadījumos, kad līguma mērķis ir saņemt praktiski pielietojamu informāciju, kura ir apkopojama un analizējama atbilstoši iepriekš skaidri noteiktiem priekšrakstiem, vai praktisku konkrēta jautājuma risinājumu (juridisks atzinums), mēs ieteiktu slēgt uzņēmuma/pakalpojumu līgumu. Tomēr, arī slēdzot uzņēmuma/pakalpojumu līgumu par šāda veida darba uzdevumiem, ieteicams līgumā iekļaut noteikumus par autortiesībām uz darbu un pasūtītāja tiesībām izmantot darbu.

Lai arī ienākumiem no uzņēmuma/pakalpojumu līgumiem un autoratlīdzības līgumiem šobrīd tiek piemēroti nodokļi ar vienādām likmēm, autoratlīdzības līgumi no nodokļu viedokļa ir izdevīgāki, jo likums Par iedzīvotāju ienākuma nodokli dod iespēju pirms iedzīvotāju ienākuma nodokļa aprēķināšanas no autoratlīdzības summas atskaitīt autoru izdevumus, kuri saistīti ar šo darbu radīšanu.

1. SLĒDZAMĀ LĪGUMA VEIDS

1.1. Uzņēmuma/pakalpojumu līgums

Ar uzņēmuma līgumu viena puse uzņemas izpildīt otru par zināmu atlīdzību ar saviem darba rīkiem un ierīcēm kādu pasūtījumu, izgatavot kādu lietu vai izvest galā kādu pasākumu. Uzņēmuma līgumā darba rezultāts noteikts konkrēti (piemēram, izstrādāt mācību materiālu vai izstrādāt kādu pētījumu). Uzņēmuma līguma priekšmets nevar būt vispārīga darba veikšana. Līguma izpildes rezultātu nodod ar pieņemšanas - nodošanas aktu. Uzņēmuma līguma izpildi persona veic, izmantojot savus resursus (telpas, iekārtas). Uzņēmējs netiek integrēts pasūtītāja uzņēmumā (darba laiks, atvaļinājumu grafiks, u.tml.). Uzņēmējs patstāvīgi organizē savu darbu.

Ja līgums tiek slēgts par darbu vispār, darbs tiek veikts ar pasūtītāja rīkiem un pasūtītāja telpās, darba uzdevuma izpildītājs tiek integrēts pasūtītāja uzņēmumā, kā arī, ja ir vērojama izpildītāja ekonomiskā atkarība no pasūtītāja, visticamāk tiesiskās attiecības atbilst darba tiesiskajām attiecībām. Līdz ar to šādos gadījumos ir slēdzams darba līgums.

Uzņēmuma līguma priekšmets var būt vērsts uz ļoti plašu objektu loku - sākot no ķermeņisku lietu izgatavošanas, ķermeņisku lietu īpašību izmaiņšanas (telpu, priekšmetu remonts), līdz pat bezķermeņisku labumu radīšanai (dažāda veida pakalpojumi, zinātnisku darbu izstrāde, mākslas darbu radīšana u.t.t.).

Lai arī Civillikumā tieši netiek regulēti pakalpojumu līgumi, praksē ļoti bieži tiek slēgti tieši pakalpojumu līgumi, kas pēc savas ekonomiskās un juridiskās būtības atbilst Civillikumā regulētajam uzņēmuma līgumam.

Lai arī no juridiskā viedokļa nav būtiskas nozīmes tam, vai līgums tiek nosaukts par pakalpojumu līgumu vai uzņēmuma līgumu, ņemot vērā to, ka Civillikumā tieši ir regulēts tikai uzņēmuma līgums, tiesiskā regulējuma skaidrības labad mēs ieteiktu slēgt uzņēmuma līgumus. Turklāt jāņem vērā, ka uzņēmuma un pakalpojumu līgumiem tiek piemērots atšķirīgs nodokļu režīms, lai arī pēc savas ekonomiskās un juridiskās būtības tas ir viens un tas pats līguma veids.

Uzņēmuma/pakalpojumu līgumā noteikti būtu jāiekļauj sekojoši noteikumi:

- 1) līguma noslēgšanas apstākļi;
- 2) līguma priekšmets (veicamā darba uzdevuma apraksts);
- 3) atlīdzības apmērs un samaksas kārtība (svarīgi noteikt to, vai noteiktā atlīdzība ir bruto vai neto atlīdzība);
- 4) līguma izpildes kārtība;
- 5) līguma izpildes termiņi;
- 6) kvalitātes kontrole un trūkumu novēršanas kārtība;
- 7) pušu atbildība par līguma pārkāpumiem;
- 8) autortiesības uz darbu (neatkarīgi no noslēgtā līguma veida mēs iesakām līgumā atrunāt pasūtītāja tiesības izmantot darbu iecerētajiem mērķiem);
- 9) līguma grozīšana un izbeigšana, tai skaitā vienpusējs līguma uzteikums.

1.2. Autoratlīdzības līgums

Pēc savas būtības un arī tiesiskā regulējuma autoratlīdzības līgums ir tuvs uzņēmuma/pakalpojumu līgumam. Tomēr autoratlīdzības līgumu būtu pareizi slēgt tikai tad,

ja līguma rezultātā radītais objekts (ķermenisks vai bezķermenisks) ir autortiesību objekts un līguma mērķis ir šāda autortiesību objekta radīšana un nodošana pasūtītājam.

Analizējot to, vai objekts ir ar autortiesībām aizsargājams, ir jāņem vērā trīs aspekti. Pirmkārt, Autortiesību likuma 1. panta 1. apakšpunkts nosaka, ka autors ir "fiziska persona, kuras radošās darbības rezultātā radīts konkrētais darbs."

Otrkārt, literatūras, zinātnes vai mākslas jomā Autortiesību likuma 4. pants uzskaita darbus, kuri ir ar autortiesībām aizsargājami neatkarīgi no izpausmes formas un veida. Tādi, piemēram, ir literārie darbi - grāmatas, brošūras, runas, datorprogrammas, lekcijas, aicinājumi, ziņojumi, sprediķi u.c. Autortiesību likuma 5. pants nosaka, ka arī atvasinātie darbi (piemēram, ziņojumi, referāti, tulkojumi, apskati, darbu krājumi) var būt ar autortiesībām aizsargājami.

Treškārt, šī paša likuma 6. pants nosaka, kādi darbi netiek aizsargāti: normatīvie un administratīvie akti, valsts un pašvaldību izdotie dokumenti un tiesas nolēmumi un šo tekstu oficiālie tulkojumi un konsolidētās versijas; valsts apstiprināti oficiālie simboli (karogi, ģerboņi, himnas, apbalvojumi); kartes, kuru sagatavošana un lietošana nosaka normatīvie akti; presē sniegtā informācija par dienas jaunumiem; idejas, metodes, procesi un matemātiskās koncepcijas.

Līdz ar to, lai izvērtētu, vai attiecībā uz konkrētu valsts iestādes pasūtītu pētījumu vai pārskatu ir slēdzams autoratlīdzības līgums, ir jāvērtē, vai attiecīgais darbs ir "aizsargājams darbs" Autortiesību likuma izpratnē.

Likums nosaka, ka ar autortiesībām aizsargātam darbam ir jātop autora "radošās darbības rezultātā." Līdz ar to, var uzskatīt, ka jaunrade jeb darba oriģinalitāte ir pamatkritērijs tam, lai noteiktu, vai attiecībā uz šo darbu var tikt slēgts autoratlīdzības līgums. Darbā nebūs nepieciešamās jaunrades vai oriģinalitātes, ja ir paveikta vienkārša informācijas apkopošana (kompilācija) vai arī tehniska informācijas apstrāde.

Tas vien, ka darba radīšanai ir nepieciešama intelektuāla piepūle, automātiski nenozīmē, ka šīs intelektuālās darbības rezultāts tiek uzskatīts par ar autortiesībām aizsargātu darbu. Intelektuāla rakstura darbībās, kurām jau iepriekš ir noteikts un precīzi paredzams galarezultāts, kas arī nosaka veicamo darbību secību, loģiskumu, saturu, nebūs jaunrades elementa. Tās parasti ir darbības, kuru veikšanā persona savā rīcībā ir ierobežota ar kādiem jau iepriekš noteiktiem un precīziem standartiem, kas neļauj izpaust savu personību radošajā darbībā.¹ Šeit kā piemēru var minēt komercsabiedrības bilances sastādīšanu. Lai arī bilances sastādīšana prasa grāmatveža intelektuālu piepūli, tomēr bilances sastādīšanu tik sīki regulē normatīvie akti, ka faktiski jebkāds jaunrades/radošuma elements bilances sastādīšanā tiek izslēgts.

Nemot vērā minēto, tas, vai attiecībā uz konkrēto darba uzdevumu ir slēdzams autoratlīdzības līgums, lielā mērā ir vērtējams katrā konkrētajā gadījumā, izvērtējot konkrētā pasūtījuma saturu un veidu. Papildus mēs iesakām vērtēt saņemtā darba uzdevuma pielietošanas mērķi. Piemēram, mūsdiā, ja valsts iestāde pasūta pētījumu par Administratīvā procesa likuma uzlabošanas/efektivizēšanas iespējām (tai skaitā par ārvalstu prakses izpētīšanu), pareizāk būtu slēgt uzņēmuma/pakalpojumu līgumu, jo šāda līguma mērķis ir saņemt nevis autortiesību objektu (turpmākai publicēšanai vai apmācīšanas

¹ M.Grudulis, ievads autortiesībās. Latvijas Vēstnesis, Rīga, 2006, 62.lp.

nolūkiem), bet gan konkrētu praktiski pielietojamu informāciju (risinājumu), kura apkopojama un analizējama, ievērojot noteiktu procesu un priekšrakstus.

Autoratlīdzības līgums nebūtu slēdzams arī tādos gadījumos, kad līguma rezultāts ir iestādes funkciju nodrošināšana, piem., instrukciju, normatīvo vai administratīvo aktu projektu izstrāde.

Savukārt, ja ar līgumu izpildītājam tiek uzticēts izveidot mācību materiālus, izstrādāt rokasgrāmatas, brošūras vai citus informatīvus materiālus, tad par šādiem darbiem mūsu ieskatā būtu pareizi slēgt autoratlīdzības līgumu.

Attiecībā uz informatīvas kampaņas materiālu izstrādi, mūsaprāt, būtu slēdzams autoratlīdzības līgums. Savukārt attiecībā uz informatīvas kampaņas noorganizēšanu un realizēšanu pareizāk būtu slēgt uzņēmuma/pakalpojumu līgumu.

Kopumā jākonstatē, ka praksē var būt ļoti grūti viennozīmīgi norobežot tos gadījumus, kad attiecībā uz pētījumiem, juridiskiem atziniem vai pārskatiem var slēgt autoratlīdzības līgumu un kad to noteikti nedrīkst. No praktiskā viedokļa Valsts ieņēmuma dienestam vai citām ieinteresētajām personām varētu būtu visnotaļ grūti pierādīt un pamatot, ka konkrēts šādas intelektuālas darbības rezultātā radīts darbs nav aizsargājams ar autortiesībām, jo visticamāk katrā šādā gadījumā darbs saturēs zināmu jaunradi, kas atspoguļos konkrētā autora personību.

Autoratlīdzības līguma būtiskās sastāvdaļas lielā mērā ir tādas pašas kā uzņēmuma/pakalpojumu līguma būtiskās sastāvdaļas. Līdz ar to autoratlīdzības līgumā iekļaujamie noteikumi ir ļoti līdzīgi noteikumiem, kas iekļaujami uzņēmuma/pakalpojumu līgumā (skat. 1.1. punktu). Tomēr autoratlīdzības līgumā vienmēr ir nepieciešams iekļaut papildus noteikumus par autora mantiskajām tiesībām. Piemēram, ir nepieciešams atrunāt to, vai mantiskās autora tiesības pāriet no autora uz pasūtītāju, kādiem mērķiem pasūtītājs darbu ir tiesīgs izmantot, kādi ierobežojumi tiek noteikti autoram un/vai pasūtītājam uz turpmāku darba izmantošanu. Jāņem vērā, ka saskaņā ar Autortiesību likuma 14. pantu autora personiskās tiesības (piem., tiesības tik atzītam par autoru, tiesības atļaut vai aizliegt jebkādus pārveidojumus, papildinājumus darbā un darba nosaukumā, tiesības prasīt, lai autora vārds tiktu norādīts visās kopijās) nav atsavināmas.

2. NODOKĻU ASPEKTI

2.1. Uzņēmuma/pakalpojumu līgums

2.1.1. Darba izpildītājs ir reģistrējies kā saimnieciskās darbības veicējs

Saskaņā ar likuma Par iedzīvotāju ienākuma nodokli 17. panta desmitās daļas 7. punktu un 21.09.2010. MK noteikumiem Nr.899 „Likuma „Par iedzīvotāju ienākuma nodokli” normu piemērošanas kārtība”, juridiskajai personai, izmaksājot atlīdzību fiziskai personai uz uzņēmuma/pakalpojumu līguma pamata, ir pienākums pārliecināties par to, vai fiziskā persona ir reģistrējusies kā saimnieciskās darbības veicēja.

Par apliecinājumu tam, ka fiziskā persona, kura veic saimniecisko darbību, ir reģistrējusies saimnieciskās darbības veicēja statusā, ir uzskatāma nodokļu maksātāja reģistrācijas apliecība vai individuālā komersanta reģistrācijas apliecība. Fiziskā persona, lai apliecinātu reģistrēšanos saimnieciskās darbības veicēja statusā, ienākuma izmaksātājam - komersantam, individuālajam uzņēmumam (arī zemnieku vai zvejnieku saimniecībai), kooperatīvajai sabiedrībai, iestādei, biedrībai, nodibinājumam, citai privāto tiesību juridiskajai personai, nerezidenta pastāvīgajai pārstāvniecībai vai fiziskajai personai, kas reģistrēta kā saimnieciskās darbības veicēja, iesniedz minētās apliecības kopiju, uzrādot oriģinālu.

Ja fiziskā persona ir reģistrējusies kā saimnieciskās darbības veicēja, iestāde veic izpildītāja piestādītā rēķina apmaksu, neieturot nodokļus, bet pats izpildītājs ir atbildīgs par visu nodokļu nomaksu likumā noteiktajā apmērā un termiņā.

2.1.2. Darba izpildītājs nav reģistrējies kā saimnieciskās darbības veicējs un ir noslēgts uzņēmuma līgums

Saskaņā ar likuma Par valsts sociālo apdrošināšanu 1. panta 2. punktā noteikto, persona, ar kuru iestāde ir noslēgusi uzņēmuma līgumu, tiks uzskatīta par darba ņēmēju, ja šī persona nav reģistrējusies kā saimnieciskās darbības veicējs. Tādējādi, ja fiziskā persona nevar uzrādīt dokumentu, kas apliecina, ka persona ir reģistrējusies kā saimnieciskās darbības veicēja, ienākuma izmaksātājs no saskaņā ar uzņēmuma līgumu izmaksājamās summas ietur nodokļus (IIN un VSAOI) pēc tām pašām likmēm, kādas tiek piemērotas parasta darba ņēmēja gadījumā.

2.1.3. Darba izpildītājs nav reģistrējies kā saimnieciskās darbības veicējs un ir noslēgts pakalpojumu līgums

Ja ir noslēgts pakalpojumu līgums, tad atbilstoši likuma Par valsts sociālo apdrošināšanu 1. panta 2. punktam pakalpojumu sniedzējs netiks uzskatīts par darba ņēmēju arī tad, ja tas nav reģistrējies kā saimnieciskās darbības veicējs. Līdz ar to iestādei nebūs jāietur VSAOI. Tomēr, ja pakalpojumu sniedzējs nav reģistrējies kā saimnieciskās darbības veicējs, iestādei atbilstoši likuma Par iedzīvotāju ienākuma nodokli 17. panta desmitās daļas 7. punktam ir jāietur un jāiemaksā budžetā IIN (šobrīd 24%) ne vēlāk kā ienākuma izmaksas mēnesim sekojošā mēneša piektajā datumā.

Turklāt iestādei ir jāizsniedz autoram paziņojumu par izmaksātajām ar IIN apliekamajām summām un ieturēto IIN, kā arī jāiesniedz paziņojums Valsts ieņēmumu dienestam ne vēlāk kā līdz ienākuma izmaksas mēnesim sekojošā mēneša piecpadsmitajam datumam.

Šādā gadījumā pakalpojumu sniedzējam pašam ir jāvērtē, vai tam ir jāreģistrējas kā pašnodarbinātai personai VSAOI vajadzībām un jāveic VSAOI iemaksas.

Principā atbilstoši 07.09.2010. MK noteikumu Nr.827 „Noteikumi par valsts sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu veicēju reģistrāciju un ziņojumiem par valsts sociālās apdrošināšanas obligātajām iemaksām un iedzīvotāju ienākuma nodokli” 12. punktam personām, kas veic individuālo darbu ir jāreģistrējas Valsts ieņēmumu dienestā kā pašnodarbinātai personai līdz tā mēneša desmitajam datumam, kas seko mēnesim, kurā personas mēneša ienākumi sasnieguši vienu divpadsmito daļu no Ministru kabineta noteiktā obligāto iemaksu objekta minimālā apmēra pašnodarbinātajam (šobrīd Ls 200).

2.1.4. Pievienotās vērtības nodoklis

Pievienotās vērtības nodokļa (turpmāk - „PVN”) jautājums var būt aktuāls tajos gadījumos, kad izpildītājs ir reģistrējies Valsts ieņēmumu dienestā kā PVN maksātājs. Tas visticamāk būs tajos gadījumos, kad izpildītājs būs arī reģistrējies kā saimnieciskās darbības veicējs, jo saskaņā ar Pievienotās vērtības nodokļa likuma (turpmāk - PVN likuma) 59. panta 1. daļu un 5.daļu tiesības neregistrēties Valsts ieņēmumu dienestā ar PVN apliekamo personu reģistrā ir nodokļu maksātājiem, ja to veikto ar nodokli apliekamo preču piegāžu un sniegto pakalpojumu kopējā vērtība iepriekšējo 12 mēnešu laikā nav pārsniegusi Ls 35 000 vai, ja pēc viena darījuma, ar kuru pārsniegts šajā daļā noteiktais reģistrācijas sliekšnis, turpmāko 12 mēnešu laikā nav paredzēts veikt citus ar nodokli apliekamus darījumus. Šajā gadījumā minētā persona iemaksā nodokli valsts budžetā, neregistrējoties Valsts ieņēmumu dienesta pievienotās vērtības nodokļa maksātāju reģistrā. Šā nodokļa maksātāja ar nodokli apliekamā darījuma vērtība līdz reģistrācijas brīdim ir summa, kas pārsniedz 35 000 latu. Aprēķinātā nodokļa summa ir iekļaujama darījuma vērtībā. Aprēķināto nodokli iemaksā valsts budžetā 20 dienu laikā no tā kalendāra mēneša beigām, kad šī summa pārsniegta. .

Ja izpildītājs būs reģistrējies kā PVN maksātājs, tam būs pienākums izstādīt valsts iestādei rēķinu ar PVN, ja vien attiecīgais pakalpojums nav tāds, ko saskaņā ar Pievienotās vērtības nodokļa likuma 52. pantu neaplied ar PVN.

Ja izpildītājs nav reģistrējies kā PVN maksātājs, atlīdzība maksājama bez PVN.

2.2. Autoratlīdzības līgums

Autoratlīdzības līguma gadījumā nodokļu regulējums ir līdzīgs kā uzņēmuma/pakalpojumu līguma gadījumā tādā ziņā, ka iestādei ir jānoskaidro, vai darbu autors veic savas saimnieciskās darbības ietvaros un autors ir reģistrējies kā saimnieciskās darbības veicējs. Ja autors veic darbu savas saimnieciskās darbības ietvaros un autors ir reģistrējies kā saimnieciskās darbības veicējs, iestāde apmaksā autora piestādīto rēķinu atbilstoši līgumā noteiktajam, neveicot nekādu nodokļu ieturēšanu. Visus nodokļus šādā gadījumā aprēķina un maksā pats autors.

Ja autors nav reģistrējies kā saimnieciskās darbības veicējs un darbs netiek veikts autora saimnieciskās darbības ietvaros, iestādei ir jāietur un jāiemaksā budžetā IIN (šobrīd 24%) ne vēlāk kā ienākuma izmaksas mēnesim sekojošā mēneša piektajā datumā. Turklāt iestādei ir jāizsniedz autoram paziņojumu par izmaksātajām ar IIN apliekamajām summām un ieturēto IIN, kā arī jāiesniedz paziņojums Valsts ieņēmumu dienestam ne vēlāk kā līdz ienākuma izmaksas mēnesim sekojošā mēneša piecpadsmitajam datumam.

Aprēķinot ieturamo IIN, iestāde ņem vērā Ministru kabineta noteikumos noteiktās atskaitāmo izdevumu normas.

VSAOI aprēķina un iemaksā pats autors likumā noteiktajā kārtībā un apmērā (skat. 2.2.2. punktu).

2.2.1. IIN

Likuma Par iedzīvotāju ienākuma nodokli 8. panta trešās daļas 8. punkts noteic, ka fiziskas personas ienākumi, par kuriem jāmaksā IIN, ir ienākumi no intelektuālā īpašuma un tiesībām uz to (autoratlīdzība, izpildītājlīdzība, zinātnes, literatūras un mākslas darbu, atklājumu, izgudrojumu un rūpniecisko paraugu autoru un viņu mantinieku honorāri), kā arī no tiesībām izmantot tiesības uz intelektuālo īpašumu. Šobrīd šim ienākuma veidam tiek piemērots IIN 24% apmērā.

Saskaņā ar 21.09.2010. MK noteikumu Nr. 899 „Likuma „Par iedzīvotāju ienākuma nodokli” normu piemērošanas kārtība” 20. punktu, piemērojot likuma 8. panta trešās daļas 8.punktu, par ienākumu no intelektuālā īpašuma un no tiesībām uz intelektuālo īpašumu uzskata jebkuru maksājumu, ko fiziskā persona saņem kā kompensāciju par jebkurām autortiesībām (ieskaitot blakustiesības) vai par tiesībām izmantot autortiesības (ieskaitot blakustiesības) uz zinātnes, literatūras vai mākslas darbu (ieskaitot datorprogrammas, kinofilmas, videofilmas vai skaņu ierakstus, jebkuru patentu, firmas zīmi, dizainparaugu vai modeli, plānu, slepenu formulu vai procesu), vai par tiesībām izmantot ražošanas, komerciālās vai zinātniskās iekārtas, vai par to izmantošanu, vai par informāciju attiecībā uz rūpniecisku, komerciālu vai zinātnisku darbību un pieredzi.

Saskaņā ar likuma Par iedzīvotāju ienākuma nodokli 10. panta pirmās daļas 4. punktu, pirms ienākuma aplikšanas ar IIN no gada aplikamo ienākumu apjoma tiek atskaitīti zinātnes, literatūras un mākslas darbu, atklājumu, izgudrojumu un rūpniecisko paraugu autoru izdevumi, kuri saistīti ar šo darbu radīšanu, izdošanu, izpildīšanu vai citādu izmantošanu un par kuriem autori saņem autoratlīdzību (honorāru).

Autoru izdevumu sastāvu un normas nosaka 21.09.2010. MK noteikumu Nr. 899 „Likuma „Par iedzīvotāju ienākuma nodokli” normu piemērošanas kārtība” 57. punkts:

Nr.p.k.	Izdevumu norma (%) no autoratlīdzības summas	Autordarbs, par kuru tiek izmaksāts honorārs (autoratlīdzība)
1.	40%	1) par mūzikas darbu (operas, baleti, operetes, mūzika citiem skatuves darbiem, kamerdarbi, simfoniskie, vokāli simfoniskie un kora darbi, darbi pūtējorķestrim) radīšanu un publicēšanu; 2) par skulptūru, monumentāli dekoratīvās glezniecības, dekoratīvi lietišķās un noformētājas mākslas, stājglezniecības, teātra dekorāciju mākslas un dažādas tehnikas grafikas darbu radīšanu;

2.	30	1) par māksliniecisku grafiku un fotodarbu radīšanu iespiešanai un izstādēm, kā arī datorgrafiku un videodarbu radīšanu; 2) par atklājumu, izgudrojumu un rūpniecības paraugu radīšanu (no honorāra par to izmantošanu pirmajos divos gados);
3.	25	par citiem mūzikas darbiem;
4.	20	1) par arhitektūras darbu radīšanu; 2) par dizaina projektu radīšanu;
5.	15	par citu šajā tabulā neminētu darbu radīšanu.

Šīs pašas izdevumu normas ņem vērā autoratlīdzības izmaksātājs, ja tas ietur IIN no izmaksātās autoratlīdzības (likuma Par iedzīvotāju ienākuma nodokli 17. panta 10.¹ daļa).

Izdevumu apliecināšanai noteikto normu apmērā nav nepieciešams iesniegt vai uzrādīt šos izdevumus apliecinošus dokumentus.

Fiziskā persona, kurai no izmaksātās autoratlīdzības (honorāra) summas taksācijas gada laikā ir aprēķināts un ieturēts nodoklis, iedzīvotāju gada ienākumu deklarāciju var iesniegt gadījumā, ja tās faktiskie ar zinātnes, literatūras un mākslas darbu, atklājumu, izgudrojumu un rūpniecisko paraugu radīšanu, izdošanu, izpildīšanu vai citādu izmantošanu saistītie izdevumi, kas apliecināti ar attaisnojuma dokumentiem, pārsniedz augstāk noteiktās izdevumu normas. Šādā gadījumā atskaitāmo izdevumu apmērs var būt lielāks. Ja persona nevar uzrādīt izdevumus apliecinošus dokumentus, tad attiecīgās darbības veida taksācijas gada apliekamā ienākuma aprēķinā izdevumi tiek ņemti vērā tabulā uzrādītajā apmērā.

Minētās izdevumu normas piemēro, ja zinātnes, literatūras vai mākslas darbs, atklājums, izgudrojums vai rūpnieciskais paraugs, par kuru saņemta autoratlīdzība (honorārs), nav radīts, izdots, izpildīts vai citādi izmantots darba attiecību ietvaros, kas izriet no darba līguma, vai darba devējs autoratlīdzības (honorāra) saņēmējam nav atlīdzinājis ar darba radīšanu saistītus izdevumus.

2.2.2. VSAOI

Likuma Par valsts sociālo apdrošināšanu 1. panta 3. punktā noteikts, ka persona, kuras pastāvīgā dzīvesvieta ir Latvijas Republikā un kura saņem autoratlīdzību (autortiesību un blakustiesību atlīdzību), izņemot autortiesību mantinieku un citu autortiesību pārņēmēju, šā likuma izpratnē tiks uzskatīta par pašnodarbināto. Šī paša likuma 6. panta trīspadsmitā daļa noteic, ka fiziskā persona, kuras pastāvīgā dzīvesvieta ir Latvijas Republikā un kura saņem autoratlīdzību (autortiesību un blakustiesību atlīdzību), izņemot autortiesību mantinieku un citu autortiesību pārņēmēju, un ir sasniegusi vecumu, kas dod tiesības saņemt valsts vecuma pensiju, vai kurai ir piešķirta valsts vecuma pensija (tai skaitā priekšlaicīgi), vai kura ir I vai II grupas invalīds, nav obligāti sociāli apdrošināmā persona.

Savukārt šī paša panta četrpadsmitā daļa noteic, ka personai, kura ir darba ņēmējs un vienlaikus saņem arī autoratlīdzību (autortiesību un blakustiesību atlīdzību), ir tiesības izvēlēties: vai nu no autoratlīdzības (autortiesību un blakustiesību atlīdzības) ienākuma neveikt VSAOI, vai no autoratlīdzības (autortiesību un blakustiesību atlīdzības) ienākuma veikt VSAOI atbilstoši pašnodarbinātajiem noteiktajai likmei un kārtībai. Šādu izvēli persona var izdarīt tikai vienu reizi par pārskata ceturksni līdz termiņam, kas pašnodarbinātajam noteikts obligāto iemaksu veikšanai.

Līdz ar to autoram, kas nestrādā algotu darbu, nav pensionārs vai I vai II grupas invalīds, ir jāreģistrējas Valsts ieņēmumu dienestā kā pašnodarbinātai personai VSAOI vajadzībām, ja tās ienākumi pārsniedz Ministru kabineta noteiktos noteiktos apmērus. Autors šādā gadījumā pats aprēķina un iemaksā budžetā VSAOI.

07.09.2010. MK noteikumu Nr.827 „Noteikumi par valsts sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu veicēju reģistrāciju un ziņojumiem par valsts sociālās apdrošināšanas obligātajām iemaksām un iedzīvotāju ienākuma nodokli” 12. punkts noteic, ka pašnodarbinātais līdz tā mēneša desmitajam datumam, kas seko mēnesim, kurā mēneša ienākumi sasnieguši vienu divpadsmito daļu no Ministru kabineta noteiktā obligāto iemaksu objekta minimālā apmēra pašnodarbinātajam (šobrīd Ls 200), reģistrējas Valsts ieņēmumu dienestā, uzrādot personu apliecinošu dokumentu. Reģistrējoties jāiesniedz dokumenta, kas apliecina autoratlīdzības saņemšanu, kopiju (uzrādot oriģinālu).

Pašnodarbinātajam ir jāveic VSAOI tikai tad, ja ienākumi sasniedz Ministru kabineta noteikto obligāto iemaksu objekta minimālo apmēru, kas ir minimālās algas apmērs (2012. gadā - Ls 200 mēnesī, Ls 2400 gadā).

Likuma Par valsts sociālo apdrošināšanu 14. panta otrā daļa noteic, ka pašnodarbinātā sociālo iemaksu objekts ir brīvi izraudzīti ienākumi, kuru apmērs nav mazāks par Ls 200 mēnesī. Sociālo iemaksu objekta izvēli var izdarīt tikai vienu reizi par pārskata ceturksni. 2013. gadā pašnodarbinātām personām noteiktā VSAOI likme ir 32,17%.

Pašnodarbinātais obligātās iemaksas veic tikai par to mēnesi, kurā ienākumi ir sasnieguši Ls 200, bet sākot ar to mēnesi, kad kalendārā gada ienākumi sasniedz noteikto minimālo apmēru gadam - Ls 2400, obligātās iemaksas jāveic par visiem turpmākajiem mēnešiem, vismaz no Ls 200, līdz kalendārā gada beigām vai pašnodarbinātā statusa zaudēšanai.

Ja persona nav atradusies pašnodarbinātā statusā visu kalendāra gadu, tad obligāto iemaksu objekta gada minimālo apmēru nosaka, mēnešu skaitu, kuros persona atzīstama par pašnodarbinātu, reizinot ar obligāto iemaksu objekta minimālo apmēru mēnesim.

Saimnieciskās darbības veicēji (tai skaitā autori) var arī reģistrēties Valsts ieņēmumu dienestā kā fiksētā ienākuma nodokļa maksātāji. Arī šādā gadījumā iestādei nav jāietur nodokļi. Fiksētā ienākuma nodokļa maksātāji paši veic nodokļa aprēķināšanu un iemaksāšanu valsts budžetā. Iestādei šādā gadījumā ir pienākums pārliecināties, vai persona ir reģistrējusies kā fiksētā ienākuma nodokļa maksātājs.

2.2.3. PVN

Saskaņā ar Pievienotās vērtības nodokļa likuma 52. panta pirmās daļas 18. punktu ar PVN neapliek autora saņemto atlīdzību par darbu un tā izmantošanu.

Līdz ar to, autoratlīdzības līguma gadījumā PVN nav maksājams.

Aktualizēts 15.08.2013.